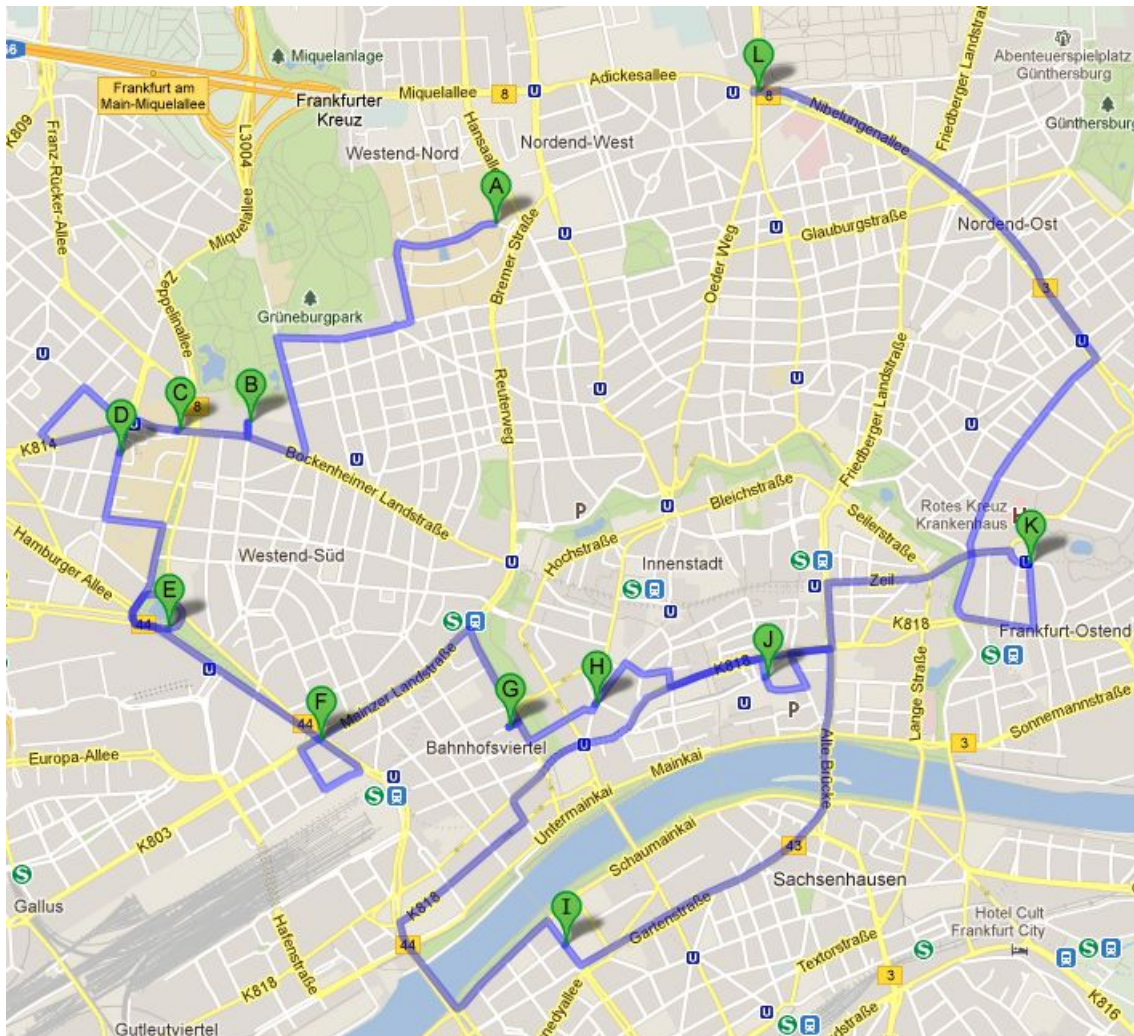

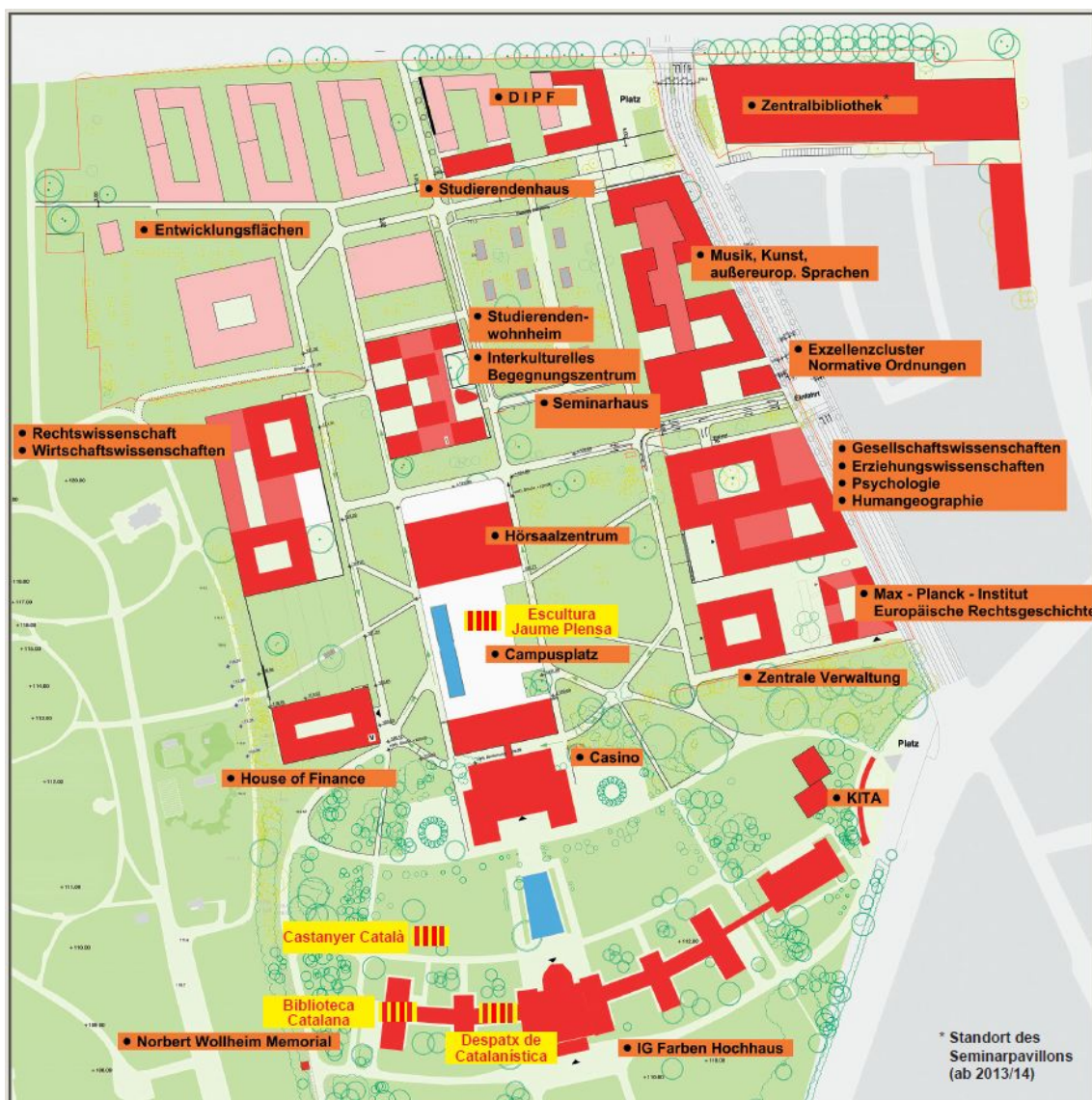
6. Frankfurt am Main, Mainz

Frankfurt ha cobrat notorietat des del punt de vista catalanista des dels anys 80 del segle passat. El punt culminant ha estat el 2007 quan la cultura catalana fou Convidada d'Honor de la "Fira Internacional del Llibre", la famosa "Buchmesse", la més important del món, que data del segle XV. Durant més de 40 anys els editors barcelonins i catalans havien tingut una presència ininterrompuda a la Fira amb un primer punt de culminació el 1992 quan Espanya era el país convidat. La part catalana va aprofitar l'esdeveniment millor que la part espanyola, i va presentar molt bé els llibres i la cultura catalana.

La ciutat ens mostra tres escultures a l'aire lliure d'Andreu Alfaro, dues escultures/poemes visuals de Joan Brossa a la planta d'entrada de la Commerzbank, una escultura de Jaume Plensa a la plaça central del campus universitari, un edifici-pavelló de vidre d'Alfred Arribas al Zoo de Frankfurt, obra d'artistes catalans en els dos museus més importants de la ciutat i especialment una presència de llibres catalans en biblioteques com no es troba en cap altra ciutat alemanya. Igualment és important la presència del català a la universitat i el treball catalanístic portat a terme des de la càtedra del professor Til Stegmann durant més de 30 anys, del 1980 fins després del 2012. El recinte més curios catalanísticament és la Universitat Goethe, amb la Biblioteca Catalana i el castanyer català amb la seva pedra commemorativa.

Espais públics i catalanística

L'indret més “català” de Frankfurt és sens dubte el recinte de la Goethe-Universität Frankfurt am Main, Grüneburgplatz 1, D-60323 Frankfurt am Main; Metro/U-Bahn Holzhausenstraße, el “Campus Westend” (lletra A del mapa anterior). Hi trobem com a mínim quatre punts de rellevància catalana:

El prof. Til Stegmann amb alguns assistents a la càtedra de català davant del Castanyer Català

lletra **A:** Castanyer Català

Darrera del magnífic edifici principal de la universitat, datant dels anys 1929 a 1932 i obra de l'arquitecte racionalista Hans Poelzig, i 50 metres a l'esquerra del petit llac quadrangular que uneix l'edifici principal i el "Casino", el restaurant de la universitat, hi trobem el Castanyer Català com un representant del món mediterrani, plantat el 2002 commemorant el trasllat de la Biblioteca Catalana des de l'antic emplaçament a la Grärfstraße als edificis del Grüneburgplatz.

Al petit mur davant de l'arbre trobem encastada la pedra commemorativa que declara, part en alemany i part en català, que un primer castanyer fou plantat, com a regal de la Generalitat, el dia 6 de juliol de l'any 1985, en motiu de la inauguració oficial de la Biblioteca Catalana i que el juny del 2002 en fou plantat un altre aquí commemorant el trasllat de la Biblioteca.

Una classe de Catalunya Nord de visita a Frankfurt en intercanvi amb una escola frankfurtesa

Body of Knowledge (Cos de coneixement) de **Jaume Plensa**

A només 150 metres al nord del castanyer català (cal passar per la banda esquerra del restaurant universitari que es veu a la foto), a la gran plaça que forma l'espai central davant de l'edifici principal de les aules i del paranimf, s'hi troba l'obra d'art catalanament més important al campus de la Goethe-Universität: és l'espectacular escultura de 8 metres d'altura (800 x 526 x 526 cm) i 4 tonelades de pes, d'acer inoxidable pintat de blanc, de l'artista català Jaume Plensa (Barcelona 1955), anomenada *Body of Knowledge* (Cos de coneixement), inaugurada el 16 de desembre del 2010. Quan es fa fosc queda il·luminada automàticament des

de l'interior. Aquesta escultura “lletrista” de Jaume Plensa en certs aspectes recorda el mestratge que Joan Brossa ha exercit en tots els àmbits artístics. Les lletres que formen la “pell” del gegant ajupit pertanyen a 8 alfabets i escriptures diferents i insinuen la internacionalitat del saber reunit en aquest cos, com en una universitat. Aquesta escultura catalana està esdevenint, juntament amb la façana de l'edifici principal, el senyal de marca de la Goethe-Universität.

De Jaume Plensa tenim localitzades escultures a 6 indrets més d'Alemanya i Àustria (Mettmann prop de Düsseldorf, Mannheim, Göppingen prop de Stuttgart, Ansbach prop de Nürnberg, Salzburg, Wien – vegeu les rutes corresponents), però aquesta de Frankfurt és la més gran i impressionant.

Vegeu: www.jaumeplensa.com; en.wikipedia.org/wiki/Jaume_Plensa; www.galerie-scheffel.de.

Biblioteca Catalana

Al setè pis de l'edifici principal de la universitat, a sobre del castanyer, es troba l'emplaçament de la Biblioteca Catalana.

S'hi pot accedir durant les hores d'obertura del conjunt de biblioteques d'humanitats (Bibliothekszentrum Geisteswissenschaften), normalment de les 9 a les 20 hores, els dies laborables. L'entrada és pel tercer pis i s'hi puja per un ascensor molt curiós, anomenat en alemany “Paternoster”, perquè es troba en moviment continu (com un rosari) i no té portes; s'hi ha d'entrar durant la marxa.

**”Biblioteca Catalana” de l’Institut für Romanische Sprachen und Literaturen,
Goethe-Universität Frankfurt am Main.**

Grüneburgplatz 1; D-60629 Frankfurt am Main; setè pis (lletra A).

És la major col·lecció de llibres del món, de fora dels Països Catalans, reunida en un sol espai, que es dedica exclusivament al llibre català i a la cultura i nació catalana. L’any 2012 la Biblioteca Catalana fou distingida com un dels «Set tresors del patrimoni cultural de la Catalunya exterior».

El Newsletter de la Delegació de la Generalitat de Catalunya a Berlín, en la seva edició del 29 de març de 2010, deia:

*“Un oasi de llibres catalans a
Frankfurt am Main*

*Una biblioteca amb 35.000 volums
en llengua catalana ja és una*

biblioteca notable, però si a més la trobem al bell mig d’Alemanya el fet pren caràcter excepcional i únic. Es tracta de la Biblioteca Catalana de l’Institut de Llengües i Literatures Romàniques de la Universitat de Frankfurt am Main, fundada pel romanista catalanòfil Tilbert Stegmann i creada gairebé exclusivament a partir de donacions, cosa tampoc gaire habitual.

El mateix Stegmann ens explica que quan l’any 1981 va arribar a la Universitat i va veure que a la Biblioteca només hi havia una cinquantena de llibres en català, va pensar que la catalanística mereixia una major presència bibliogràfica i va decidir posar-hi remei. Amb una partida pressupostària que tenia disponible va comprar “mitja Llibreria Porter” (la llegendària i ja extingida llibreria dels Porter i Moix a Barcelona, situada a Portal de l’Àngel amb Canuda) i a partir d’aquí va anar “pidolant” fins a construir la Biblioteca actual, amb un espai propi dins la Universitat.

Les donacions i les dimensions de la Biblioteca tenen un petit secret: Til Stegmann ha aconseguit que bona part dels volums catalans que viatgen cada any a la Fira del Llibre de Frankfurt no tornin a Catalunya, sinó que acabin a les seves prestatgeries. Però no només el

Gremi d'Editors de Catalunya col·labora desinteressadament amb la Biblioteca Catalana: també ho fa l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, editorials diverses, la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i les universitats del país."

La Biblioteca Catalana a més té col·leccions de 230 revistes bastant completes i 325 revistes més en col·lecció reduïda o exemplars solts.

Prof. Stegmann davant de la Biblioteca que va fundar el 1981

Des de la càtedra del prof. Stegmann es publicava a partir de l'any 1988 la *Zeitschrift für Katalanistik* (ZfK), la Revista d'Estudis Catalans, òrgan central de la catalanística a Alemanya, Àustria i Suïssa i que anualment publica el programa de tots els cursos i seminaris de rellevància catalana que s'ofereixen en unes 33 universitats germanòfones. La ZfK es segueix publicant regularment per un comitè redactor renovat de quatre catedràtics catalanistes de Frankfurt, Tübingen, Freiburg i Bochum. (Pel que fa a la ZfK consulteu també la

Mapes en relleu a la paret de la Biblioteca Catalana

ruta 9.)

Homenatge al Canigó a la Biblioteca Catalana, obra del pintor Prof. Till Neu

Una vitrina dedicada a Verdaguer

La Goethe-Universität Frankfurt am Main

www.uni-frankfurt.de

Tel. 00 49 (0)69 798-0

www.kat.cat

A la Goethe-Universität hi ha activitat catalanística des de finals dels anys setanta del segle passat, amb la presència primer de la professora **Brigitte Schlieben-Lange** i, a partir del 1979 i ja definitivament del 1981, amb la vinguda del professor **Tilbert Dídac Stegmann** (Barcelona 1941) des de Berlín. A part de la formació de la Biblioteca Catalana es va consolidar la presència continuada de lectors i lectores de català i d'excursions científiques dels estudiants a diferents indrets dels Països Catalans. Durant els darrers 60 anys la Universitat de Frankfurt entre totes les universitats de l'àrea alemanya ha estat de lluny la més activa en motivar i atendre estudiants i estudiosos que s'hi han doctorat o han lliurat tesis de magister.

Des de l'any 2009 fins al 2012 la universitat comptava, a més, amb una vicepresidenta de proveniència catalana, la catedràtica Roser Valentí (Martorell 1962). És un cas únic entre les universitats alemanyes. A més la prof.a Valentí excel·leix en un domini que normalment és exclusivament conreat per homes: la física teòrica dels cossos sòlids i la mecànica quàntica i especialment els materials superconductors.

Lectorat de Català i Estudi d'Investigació Catalanística (EIC)

Grüneburgplatz 1; D-60629 Frankfurt am Main;
despatx 6.255 al sisè pis; Tel. 00 49 69 798-32052.

Del 2009 al 2011 va funcionar la Càtedra Ramon Llull d'Estudis Catalans ("Stiftungsprofessur Katalanistik") que continuava el treball acomplert pel prof. Stegmann anteriorment (el qual s'ha reincorporat pels anys 2011 – 2014).

Una visita de la pàgina web catalanística de la universitat,

www.kat.cat, pot donar una idea del treball científic, del material didàctic i de la xarxa catalanista que durant els últims 30 anys s'ha pogut elaborar a la universitat des de la Forschungsstelle Katalanistik (EIC).

Despatx de catalanística

Tauler del despatx de
catalanística

Una volta catalana per Frankfurt

Us convidem ara a fer una volta per la ciutat de Frankfurt, passant pel Katalonien Tourismus, per l'antic emplaçament del Castanyer Català i la Biblioteca Universitària i per arribar a les escultures d'Andreu Alfaro i de Joan Brossa i finalment als museus que exposen obres d'artistes catalans.

A 1,4 km a l'oest del recinte universitari trobem el

Katalonien Tourismus – Agència Catalana de Turisme (lletra B)

Palmengartenstr. 6; D-60325 Frankfurt am Main; Metro/U-Bahn parada Bockenheimer Warte.

S'hi accedeix des de la Bockenheimer Landstraße.

Tel. 00 49 (0)69 742 248 73; info.de@act.cat

www.catalunya.com

És l'única oficina turística catalana a Alemanya i serveix a tots els països de parla alemanya (Àustria i Suïssa inclosos) i Hongria, Txèquia, Eslovàquia i Polònia, és a dir al centre d'Europa. Fou fundada l'any 2007 quan Catalunya era la Convidada d'honor de la Fira Internacional del Llibre de Frankfurt.

Té molta informació sobre Catalunya a la pàgina web. Veieu també: <http://de.wikipedia.org/wiki/Katalonien>

A 300 metres a l'est trobem una altra biblioteca amb llibres de temàtica catalana:

lletra C: Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg (Zentralbibliothek)

Bockenheimer Landstr. 134-138; D-60325 Frankfurt am Main; Metro/U-Bahn parada Bockenheimer Warte. Tel. 00 49 (0)69 798 39205

www.ub.uni-frankfurt.de

Aquesta és la biblioteca universitària més gran d'Alemanya. Està situada a la Bockenheimer Landstraße cantonada Zeppelinallee, i com hem vist no gaire lluny de la Biblioteca Catalana, i conté uns 7000 llibres de rellevància catalana.

A unes passes (100 m) al sud-oest d'aquesta biblioteca trobem encara

lletra **D**: Gräffstraße 74, al **primer Castanyer català** – un arbre ja ben gran – que fou plantat aquí el 6 de juny de 1985 amb motiu de la inauguració oficial de la Biblioteca Catalana en el seu primer emplaçament, en presència de l'aleshores Rector de la Universitat de

Barcelona, el prof. Badia i Margarit, el Conseller de cultura Joan Rigol i el President de la Universitat de Frankfurt que posaren les palades protocol·làries al castanyer en una festa multitudinària. Aquest castanyer també té al davant la seva placa commemorativa encastada en una pedra granítica.

A 100 metres d'aquell castanyer, a la Kiesstraße cantonada Jordanstraße, es trobava l' "**Oficina Catalana**" que el prof. Stegmann va fundar el 1988 amb mitjans posats a disposició pel President de la Generalitat de Catalunya i que va ser activa fins al 1995. Aquesta Oficina fou precursora de les oficines culturals que la Generalitat va establir més tard a Berlín i a altres llocs del món.

A 1 km al sud ens trobem el recinte de la famosa Fira de Frankfurt i la primera de les obres d'Alfaro.

Obres d'Andreu Alfaro

Hi ha tres escultures d'Andreu Alfaro (València 1929 – 2012) a Frankfurt.

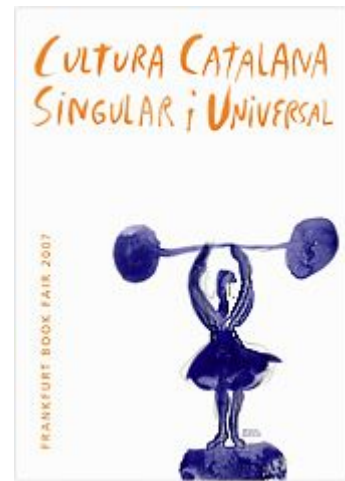

La primera escultura, *La porta de l'univers*, creada al 1983, es troba a la gran plaça l'”Agora” a l'interior de la Fira (Messe) i només es pot veure entrant a alguna de les moltes fires que s'hi fan.

lletra **E**: La Fira

El recinte de la Fira “Messe Frankfurt” està situat a la Ludwig-Erhard-Anlage, 1 (Metro/U-Bahn parada Festhalle/Messe), D-60327 Frankfurt am Main. És l'escenari on durant tants anys han exposat els editors catalans les seves publicacions i on el 2007 hi va haver la major presentació a l'exterior que la Cultura Catalana ha protagonitzat d'ençà de les llegendàries Setmanes Catalanes de Berlín de 1978. Es van fer més de 15 exposicions a tota la ciutat, es va programar teatre, dansa i música. Cal destacar que entre març i octubre del 2007 es van publicar 53 obres de literatura catalana traduïdes a l'alemany que incloïen 4 antologies i 5 reedicions en 29 editorials. La Fira també va ser important per millorar les polítiques de suport a les traduccions de literatura catalana per part de l'Institut Ramon Llull.

[Es pot consultar el llibre de Sergio Villa-Sanjuán del 2007: “Guia de la Fira de Frankfurt per a catalans no del tot informats”, especialment el capítol 7 “El Frankfurt català” (p. 107-134).]

A 1 km al sud-est trobem l'obra més espectacular d'Alfaro que hi ha a Frankfurt:

El món, obra creada entre 1985-1986. És una escultura d'acer que fa 10 metres d'alçada i està ancorada en dos petits estanys entre els quals s'hi pot passar. Presenta la magnífica bellesa filigrana i floral de les millors escultures d'Alfaro. Està situada al Platz der Republik davant de l'edifici de la DZ BANK AG (Deutsche Zentral-Genossenschaftsbank) D-60265 Frankfurt am Main (ja a prop del Hauptbahnhof, l'estació central): lletra **F**.

No gaire lluny, a 1,2 km a l'est, hi ha una altra escultura d'Andreu Alfaro:

lletra **G**: *L'Olimp de Weimar*, obra d'acer creada al 1992, que fa 8 metres d'alçada.

Abans, fins al 2009, estava situada al Grüneburgweg 16. Des d'aquell any es situa a la Gallusanlage, cantonada Kaiserstraße, (Metro/U-Bahn parada Willy-Brandt-Platz), unes 200 passes del monument a Schiller. El títol de l'obra, al·ludeix a Weimar i als dos genis Schiller i Goethe (l'estàtua de Goethe la tenim al Goetheplatz al darrera del Kaiserplatz que després visitarem).

Andreu Alfaro és un escultor ben present en espais públics alemanys (veurem una altra obra en aquest mateix capítol, a Mainz). És un artista que es caracteritza per l'utilització d'estructures geomètriques per crear obres abstractes, obres que juguen amb el mòdul, la sèrie, la llum, i el color.

En un pla més personal, Andreu Alfaro era un artista compromès amb la societat en la que vivia. Els ideals de democràcia, llibertat, il·lustració, etc. apareixen sempre en les seves obres, com també les seves inquietuds nacionalistes.

Links d'informació sobre l'artista:

1) http://welt-der-form.net/Andreu_Alfaro/ Hi ha fotos i indicacions concretes d'algunes de les obres d'Andreu Alfaro a l'estat espanyol i a Alemanya.

2) http://ca.wikipedia.org/wiki/Andreu_Alfaro_i_Hern%C3%A1ndez Una breu biografia.

3) http://www.enriquecastanos.com/alfaro_goethe.htm Interessant article sobre el que li desperta a Alfaro la personalitat del gran poeta Goethe.

lletra H: Joan Brossa

A prop del monument anterior, a 200 metres a l'est, tenim a l'altre gran artista català present en un espai accessible pel públic: és Joan Brossa (Barcelona 1919 - 1998). Es tracta del vestibul i

restaurant/cantina de la
Commerzbank

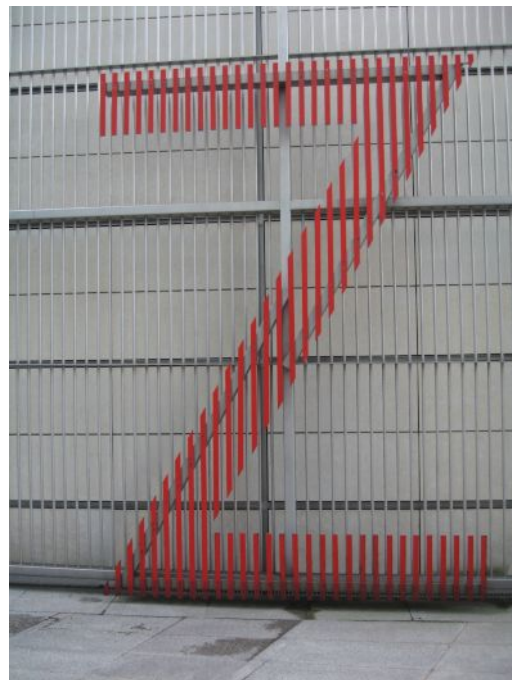
(Kaiserplatz, D-60311
Frankfurt am Main;
Metro/U-Bahn parada
Willy-Brandt-Platz), obert
fins a mitja tarda. És la
primera planta del gratacel
de Sir Norman Forster,
inaugurat el 24 de juliol de
1997 amb un parlament del
prof. Til Stegmann sobre

Joan Brossa. Era, aquell any, l'edifici més alt de tot
Europa. El restaurant va ser dissenyat per Alfred Arribas

(vegeu el final de la part frankfurtesa d'aquesta ruta) amb incorporació de tres poemes visuals de Brossa: una doble A vermella, de 6 metres d'alçada, una integrada a l'altra, formant quadrangle, en el jardinet a la dreta després d'entrar. Porta la signatura de Brossa al peu d'una de les As. A la sortida oposada de la cantina hi ha una reixa amb una gran Z.

I també al fons del restaurant hi havia fins al 2012 l'objecte més entranyable pels amics del poeta: era un poema visual en forma d'un globus planetari del qual surten en rodona set peus calçats amb tot de sabates diverses. La més baixa d'aquestes era l'autèntica sabata del poeta. L'havia portat durant anys i panys fent a peu el trajecte entre el seu estudi al carrer Balmes cantonada Travessera de Gràcia i el domicili al carrer Gènova. S'està estudiant un nou lloc per a l'emplaçament d'aquesta obra.

Cal remarcar també que el nom del restaurant, plAZa, que es troba a l'entrada, i els tovallons i algunes tasses i plats, porten la A i la Z brossianes.

Es pot consultar l'article de Til Stegmann: "La sabata del poeta: Joan Brossa a Alemanya" publicat a „Col·loqui europeu d'estudis catalans“, vol. 1, Montpellier 2004.

Des de la Commerzbank és 1 km fins a la banda sud del riu Main i fins al primer dels museus que conté obra catalana. S'hi arriba vorejant el riu cap avall i passant després pel pont peatonal Holbeinsteg.

Museus

Frankfurt és una ciutat amb un important seguit de museus, situats majoritàriament a la vora sud del riu Main en emplaçaments atractius. Catalanament destaca l'Städel Museum on s'hi troben obres de Maillol, Jaume Baçó, Josep de Ribera, Jacint Rigau, Marià Fortuny, Tàpies; i també el Museu d'Art Modern amb dues obres de Tàpies.

lletra I: Städel Museum

Adreça: Holbeinstraße 1; D-60596 Frankfurt am Main; Metro/U-Bahn parada Schweizer Platz.

Telèfon: 00 49 (0)69 – 605 098-0

E-mail: info@staedelmuseum.de

www.staedelmuseum.de

L'Stadel Museum, oficialment anomenat "Städelsches Kunstinstitut und Städtische Galerie", conté una de les col·leccions més importants d'Alemanya. Alberga pintura europea des del segle XIV fins al XX. Destaca sobretot la pintura italiana dels segles XV i XVI i també el fons del renaixement alemany.

Disposa d'uns 2.700 quadres (dels quals només 600 s'exhibeixen) i una col·lecció gràfica de 100.000 dibuixos i làmines així com 600 escultures. Va ser fundat el 1818 pel banquer i comerciant de Frankfurt, Johann Friedrich Städel.

Pel que fa a l'art català el museu posseeix obra de diversos artistes.

D'**Aristides Maillol** (Banyuls de la Marenda 1861 – 1944) hi trobem exposat al Museum Galerie, Gartenflügel, el "Retrat de Clotilde Maillol" (*Porträt von Madame Maillol*, 1904).

A més posseeixen les obres següents:

- "La dona que renta" (*Laveuse*, 1896)

- "Estàtua petita de noia" (*Bronzestatuetten eines stehenden Mädchens*, 1900)

- "Dona amb cranc" (*Frau mit Krabbe*, 1900/1909)

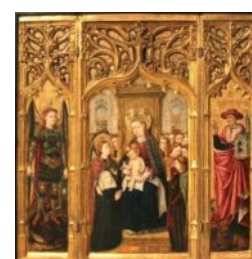
- "Dona amb gest de rebuig II" (*Die Abwehrende II*, 1905)

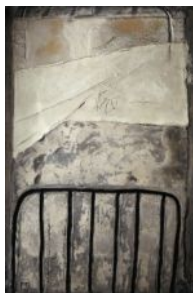

- "Bust de Renoir" (*Bildnis Büste Renoir*, 1907)

Tots són treballs interessants de Maillol amb motius poc freqüents i és una llàstima que només estigui exposada la primera. Tampoc les obres següents es troben exposades, de moment.

De **Jaume Baçó** (dit Jacomart, València 1411 – 1461) posseeixen el "Tríptic de la verge" (*Mariientriptychon*, 1448-58).

D'**Antoni Tàpies** (Barcelona 1923 – 2012) hi ha: “Großes Weiß mit Bettgestell” (*Gran blanc amb capçal de llit*, 1965).

Pel que fa a dibuixos i obra gràfica estem en una situació millor perquè al “Studiensaal Graphische Sammlung” que es troba a l'ala esquerra de l'edifici antic (hores d'obertura dmc 14-17, dj 14-19, dv 14-17) s'hi pot demanar veure les següents obres d'artistes catalans:

de **Josep de Ribera** (Xàtiva 1591 – Nàpols 1652) “Cap barbut amb bena al mentó” (*Bärtiger Kopf, mit Tuch um das Kinn gebunden*);

quatre retrats de **Jacint Rigau** (Hyacinthe Rigaud, Perpinyà 1659 – París 1743) “Retrat del pintor Sébastien Bourdon” (*Portrait des Malers Sébastien Bourdon*, aprox. 1731), “Retrat de Nicolas Le Camus” (*Bildnis Nicolas Le Camus*), “Retrat de l'escultor Martin van den Bogaert, anom. Desjardins” (*Portrait des Bildhauers Martin van den Bogaert, gen. Desjardins*) i “Retrat d'un eclesiàstic jove” (*Portrait eines jungen Geistlichen*);

d'**Antoni Tàpies** tenen “Collage amb creus” (*Collage mit Kreuzen*, 1947).

Sembla que el Städel també té un cobre tela de **Marià Fortuny** (Reus 1838 – Roma 1874).

Novament a la banda nord del riu i a 1,3 km es troba el

lletra **J**: **Museum für Moderne Kunst**

Adreça: Domstraße, 10; D-60311 Frankfurt am Main; Metro/U-Bahn parada Dom/Römer.

Telèfon: 00 49(0)69 – 21230447

E-mail: mmk@stadt-frankfurt.de

www.mmk-frankfurt.de

El museu es va fundar al 1981, a partir del llegat del col·leccionista Karl Ströher (1890-1977), amb 65 obres de Pop i Minimalisme. Actualment conté 5.000 obres d'art internacional que van dels anys 60 fins a la actualitat.

L'interessant edifici va ser creat per l'arquitecte Hans Hollein de Viena, i tothom a la ciutat el coneix com a “Tortenstück” (tros cuneïforme, tallat d'un pastís rodó), nom que li ve donat per la seva forma.

Pel que fa a l'interès catalanista, el museu posseix dues obres d'**Antoni Tàpies**: *Ocre amb Marró* (1965) i *X Marró* (1983), però que no estan exposades. La majoria de l'espai es reserva a exposicions temporals a les quals s'afegeixen obres de la col·lecció segons els casos.

La rica biblioteca d'art modern conté molts llibres sobre artistes catalans: **MMK Bibliothek** (bibliothek.mmk@stadt-frankfurt.de).

A 1,4 km, a l'est de Frankfurt on hi ha el Zoo, es troba una construcció de l'arquitecte català Alfred Arribas:

lletra K: Alfred Arribas (Barcelona 1954)

El mateix arquitecte que va dissenyar l'interiorisme del vestíbul de la Commerzbank, ja mencionat, Alfred Arribas, va construir entre el 1999 i el 2001 el Pavelló de Vidre dedicat al lleure, situat al

Zoo de Frankfurt, Bernhard-Grzimek-Allee 1; D-60316 Frankfurt am Main

(cal pagar l'entrada al Zoo per accedir-hi).

Tel. 00 49 (0)69 212-33735; Metro/U-Bahn parada Zoo.

L'emplaçament suposa la transició arquitectònica entre la façana posterior de l'edifici neoclàssic principal i els jardins del recinte zoològic. Com una gran finestra, obre una vista panoràmica al parc i al llac situats al davant. La construcció es barreja amb el paisatge, especialment quan és percebuda des d'una llarga distància. El respecte pels arbres existents i la seva integració defineix el projecte.

A 3 km d'aquí podem cloure la volta catalana a Frankfurt amb la biblioteca nacional moderna més important d'Alemanya (que dista només 2 km de la Biblioteca Catalana):

lletra L: Deutsche Nationalbibliothek

Adickesallee 1, D-60322 Frankfurt am Main; cantonada Eckenheimer Landstraße; Metro/U-Bahn parada Deutsche Nationalbibliothek.

www.d-nb.de

La biblioteca nacional alemanya, que rep un exemplar de cada llibre publicat a Alemanya d'ençà del 1945, està situada en un magnífic edifici nou. Té uns 4000 llibres de rellevància catalana, entre ells més de 1700 obres alemanyes en versió catalana (col·lecció que és un complement molt important a la Biblioteca Catalana) i, naturalment, les obres catalanes traduïdes a l'alemany.

Les biblioteques totes juntes que hem mencionat en aquesta ruta de Frankfurt fan que la ciutat de Frankfurt tingui 47.000 llibres catalans o de tema català a disposició de l'interessat en la llengua, literatura, cultura i realitat catalanes, **més que cap altra ciutat alemanya**. La dita de Martin Luther, que havia anomenat a Frankfurt l'„Atenes dels llibres”, també es pot aplicar al nostre cas: Frankfurt és l'„Atenes alemany del llibre català”.

Casal Català

El casal català que hi havia tradicionalment des dels anys 1970 a Frankfurt i a Darmstadt ja no existeix, perquè la majoria dels catalans immigrants s'han jubilat i/o han tornat a Catalunya. Però arran de la excepcional presència catalana a la Fira del 2007 s'ha intentat tornar a constituir un nou casal dels catalans a Frankfurt que l'any 2012 ha començat amb una nova empenta. S'anomena

Centre Cultural Català de Frankfurt am Main / Katalanisches Kulturzentrum Frankfurt am Main e. V.

La Junta Directiva actual està constituïda per Isidre Clemente – President, Margarita Potes – Vicepresidenta i Meritxell Marsà – Tresorera. Telèfon: +49 (0) 15116728834.

Correu electrònic: info@catalans-frankfurt.org www.catalans-frankfurt.org

Es realitzen activitats socio-culturals de forma periòdica, a vegades en col·laboració amb la universitat.

Des del centre de Frankfurt fins a l'Ajuntament de Mainz són 40 km i uns 35 minuts de trajecte en cotxe. Hi trobarem una altra obra d'Andreu Alfaro.

Mainz (Magúncia)

Espai públic

A la porta principal de l'Ajuntament, que dona a la plaça Jockel-Fuchs-Platz 1; D-55116 Mainz, es pot veure l'obra “La Força de viure” (en alemany *Lebenskraft*; 1979) d'**Andreu Alfaro**. És una escultura d'alumini de 6,5 x 7 x 5 metres.

L'emplaçament d'aquesta escultura reflexa el fet que la ciutat de Mainz està agermanada amb València.

Agermanament Mainz - València

L'agermanament entre València i Mainz es va formalitzar l'any 1978; l'origen d'aquesta relació va començar quan la companyia del Teatre de Mainz va fer una gira de concerts d'òpera de Wagner per València. Més tard, es va organitzar un intercanvi cultural i finalment l'11 de desembre de 1978, i es va signar la Carta d'Agermanament, amb un ampli programa de cooperació entre ambdues ciutats, on també les universitats quedaven implicades.

Tot i la diferència d'habitants (Mainz: 198.000 i València: 814.000) hi ha un vincle especial pel fet que les dues ciutats van ser fundades pels romans, i que van destacar en l'art de la impremta mòbil (el seu descobridor, Johannes Gutenberg, va néixer a Mainz cap al 1400 i hi va treballar fins al 1468).

Contacte per la part alemanya: Deutsch-Spanische Gesellschaft Mainz-Valencia e.V.
Weichselstr. 64; D-55131 Mainz; Tel.: 00 49 (0)6131/57 33 03. Fax: 00 49 (0)6131/99 54 65
E-Mail: admin@mainz-valencia-dspges.de www.mainz-valencia-dspges.de

Contacte per la part valenciana: Juan Eduardo Santón Moreno; inst@valencia.es
Tourismus Valencia Convention Bureau; Avda. de les Corts Valencianes, 41, 46015 València;
Tel.: 00 34-963-606 353 o : 00 34-963-390 390. E-Mail: turisvalencia@turisvalencia.es
www.turisvalencia.es

Adreces d'interès:

www.valencia.es/ayuntamiento/rinternacionales_accesible.nsf/vDocumentosTituloAux/D80022569C2533B9C12571F100285E72?OpenDocument&bdOrigen=ayuntamiento%2Finternacionales_accesible.nsf&idapoyo=&lang=1&nivel=3

www.mainz.de/WGAPublisher/online/html/default/skir-7emjsp.de.html

Universitat

Al departament de romàniques (Welderweg, 18; D-55099 Mainz) de la Johannes-Gutenberg-Universität Mainz – fundada al 1477 - és possible estudiar català amb els cursos que s'imparteixen a través de lectorats. Fins i tot, es fan cursos d'estiu amb la col·laboració de l'Institut Ramon Llull.

www.romanistik.uni-mainz.de/470.php

Landesmuseum Mainz

Adreça: Große Bleiche 49 - 51; D-55116 Mainz

Telèfon: 00 49 (0)61 – 3128570

E-mail: kontakt@gdke.rlp.de

www.landmuseum-mainz.de/enid/2

El Landesmuseum de Mainz es va fundar al 1803. Conserva una gran col·lecció de l'època romana, de l'edat mitjana, del renaixement, i dels segles XIX i XX.

El museu durant molts anys va tenir obres d'Antoni Tàpies que es van donar en préstec per diverses col·leccions privades. No obstant, del 2004 al 2010 el museu va patir una reforma integral, per aconseguir més noves tecnologies i més serveis educatius. En aquell moment les obres de Tàpies es van traslladar al Neues Museum de Nürnberg (veure la ruta 11).

Actualment només resta una obra de **Tàpies**, però de grans dimensions, anomenada: *Relleu rosa i gris* (1973), una tècnica mixta sobre tela i fusta, que fa 172 x 198 cm.

Relleu rosa i gris, Antoni Tàpies (1973). Landesmuseum Mainz.

Agermanament Nieder-Olm – L'Alcúdia (Ribera Alta)

A 15 km i 15 minuts al sud de Mainz hi ha la ciutat de Nieder-Olm (10.000 hab.) que està agermanada amb L'Alcúdia, de la Ribera Alta valenciana (11.000 hab.), des del 1989. L'any 2007 van inaugurar la **Plaça Alcúdia** a la ciutat alemanya. Contacte per part alemanya: Monika Mausbach; Pariser Straße 110; D-55268 Nieder-Olm; Tel.: 00 49 (0)6136/2183; monikakreuz@hotmail.com ; per part valenciana: Andreu Boix López; Pintor Vergars, 28; 46250 L'Alcúdia; Tel.:00 34-92541543; boixandreu@gmail.com. Hi existeix un "Comité d'Agermanament amb Nieder-Olm".

Agermanament Taunusstein – Caldes de Montbui

A 22 km (i 26 min) al nord de Mainz tenim un altre agermanament germano-català, datant de 1989, entre Taunusstein (29.000 hab.) i Caldes de Montbui (17.000 hab.). Hi ha un carrer que es diu **Caldes de Montbui-Straße**. Contactes: Freundeskreis Caldes de Montbui; Michael Wolf; Tel.: 00 49 0151/50381414; wolf-favreau@web.de . Àngel Ampurdanés Teixidó; Av. Montbui, 8; CAT-08140 Caldes de Montbui; Tel.: 00 34 93 8626763. Lúdia Abad Ramoneda: meni_16@hotmail.com.

www.taunusstein.de/index.php?id=385